

товарів Збройним Силам України та іншим воєнізованим формуванням або державі як гуманітарної допомоги чи в порядку примусового відчуження/вилучення для потреб оборони. Також зменшено ставку ПДВ до 7 % на імпорт бензину, важких дистилатів, скрапленого газу, нафти і сирих нафтопродуктів. Відбулася законодавча підтримка об'єктів, розташованих на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації. Вони звільнені від плати за землю, від загального мінімального податкового зобов'язання з власників землі, від екологічного податку, від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

В свою чергу, бізнес-спільнота позитивно сприйняла схвалену податкову реформу. Такі нововведення надали суб'єктам підприємницької діяльності можливість спрямувати кошти на покриття дефіциту ліквідності та зосередити зусилля на переорієнтації бізнес-процесів для налагодження безперебійного постачання товарів для населення та потреб оборони.

Отже, сучасні економічні, політичні та військові умови, в яких функціонує вітчизняний бізнес, характеризуються високим рівнем невизначеності та динамічності чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Саме у таких умовах вагомого значення набуває податковий менеджмент, який забезпечує надходження платежів до бюджету та дотримання фізичними і юридичними особами податкового законодавства.

Наразі ми спостерігаємо, як саме відбувається адаптація податкового законодавства до умов воєнного часу. В цьому сенсі роль податкового менеджменту – бути ефективним знаряддям сучасної економічної політики держави, адже економіка країни повинна працювати, не дивлячись на будь-які перешкоди.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
2. Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану».
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. URL: <https://tax.gov.ua/nk/>

СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ НА ОСНОВІ БРИТАНСЬКОГО ДОСВІДУ

Майборода Ю. В., канд. екон. наук, ВСП «Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова»

Війна, що триває в Україні, спричиняє значні руйнування, завдає шкоди майну та інфраструктурі, викликає кризові явища в економіці.

Природним є прагнення фізичних і юридичних осіб завчасно уникнути збитків, заподіяних унаслідок дії сторонніх обставин, до яких належить і війна.

До універсальних способів мінімізації ризиків традиційно належить страхування. Успішний зарубіжний досвід подолання наслідків війни може бути корисними для відновлення і модернізації нашої країни в майбутньому.

Під час Другої світової війни у Великій Британії було введено державне страхування всіх будинків та будівель від можливого пошкодження або повного руйнування внаслідок військових дій. Компенсація поширювалася на всі види майна, крім сільськогосподарських угідь і лісів. За фактом, це був скоріше спеціальний "податок на війну", з якого покривався збиток.

Якщо майно було повністю зруйноване або пошкоджене настільки, що його ремонт був неможливий або нерентабельний, то власник отримував виплату у розмірі ринкової вартості майна на день ушкодження. При частковому пошкодженні покривався розмір збитків. Орендар отримував виплату у розмірі вартості заміни чи ремонту особистого майна, що перебувало в орендованому приміщенні [1].

Процедура подання документів для виплати та оцінки розміру збитків була такою: власник чи орендар майна повинен був подати заяву про пошкодження до органу місцевого самоврядування (local authority) протягом 30 днів після ушкодження. Потім орган місцевого самоврядування призначав інспектора, який оглядав пошкоджене майно, складав звіт про збитки та його причини, визначав розміри виплати та здійснював її.

У разі незгоди з розміром виплати власник або орендар міг звернутися до незалежного арбітра. Швидкість отримання компенсації залежала від обсягу та складності збитків, а також від завантаженості органів місцевого самоврядування та інспекторів.

Податок для фінансування страхування від війни був введений в дію 1 вересня 1939 законом Landlord and Tenant (War Damage) Act і скасований тільки у 1951 році, тобто діяв до повної компенсації і відновлення всього постраждалого майна.

За весь час його дії було здійснено близько 4,5 млн виплат на загальну суму близько 1,2 млрд фунтів стерлінгів. Для розуміння масштабів компенсованого збитку: ті 1,2 млрд фунтів в даний час еквівалентні 50-60 млрд фунтів стерлінгів [2].

Окремі закони, ухвалені 1939 року, давали уряду повноваження зі страхування судів, вантажів та інших товарів від ризиків, пов'язаних із "ворогами короля чи війною":

1. Закон про страхування від військових ризиків дозволяв Міністерству торгівлі укласти договори про перестраховання судів та вантажів. Він був спрямований на те, щоб забезпечити безперервність торгівлі та запобігти простоям судів через відсутність страхових ємностей.

2. Закон про страхування від ризиків, пов'язаних з авіацією (уряд міг страхувати пасажирів та екіпажі цивільних літаків).

Що корисного може винести Україна з досвіду Британії як країни, котра століттями була лідером у сфері страхування?

Основне – нам важлива всеосяжність страхового захисту майна громадян і бізнесу. Повинно бути застраховане/захищене все майно кожного громадянина чи бізнесу.

Існуюча система компенсації згідно із законодавством не передбачає компенсації частини майна громадян, і на даний момент взагалі не компенсує збитків бізнесу.

Діяти військове страхування має і після війни, оскільки після перемоги ще довгий час зберігатиметься великий обсяг вторинних ризиків, наприклад, підриви на мінах, що залишилися, або від снарядів, що не розірвалися.

Сьогодні, коли бюджет України і так дефіцитний і наполовину сформований за рахунок вливань партнерів, важливо створити такі страхові механізми, які вирішують проблеми компенсації громадянам та бізнесу, знижуючи при цьому навантаження на держбюджет і підтримуючи економіку.

Тобто, щоб те майно, збитки за яким не прямо компенсуватимуться з держбюджету, захищалося ринковими механізмами, які забезпечуватимуть страхові компанії. Найкращим підходом для захисту від військових ризиків, на мою думку, було б залучити до такого страхування страхові компанії.

Для збільшення доступу та інклюзивності цього виду страхування роль держави також має полягати в тому, що вона може, як це передбачено в аграрному страхуванні з держпідтримкою, субсидувати частину страхових платежів підприємствам та громадянам (50-60%).

Держава могла б виступити як перестраховик для значних ризиків, наприклад, понад 30-50 млн грн як за рахунок власних, так і за рахунок грантових грошей від наших країн-партнерів. В умовах дуже обмеженої можливості перестраховування за кордоном це було б суттєвою допомогою. Такий механізм, використовувався Британією під час Другої світової. Усі інші елементи процесу страхування – оцінка ризиків, андеррайтинг, процедура відшкодування – мають бути максимально ринковими, залучаючи широку мережу учасників.

Українські страхові компанії зараз уже об'єднуються в пули для взаємного перестраховування військових ризиків, але обсягів таких пулів недостатньо, враховуючи розміри потенційних збитків. Тут і знадобиться плече підтримки держави для використання його у крайніх випадках [3].

На думку експертів ринку, при розробці системної концепції військового страхування повинні бути створені або враховані такі складові (список може бути доповнений):

1. Максимальна кількість страховиків, які беруть участь у такому страхуванні.

2. Охоплення максимальної кількості страхувальників (цьому сприятиме часткове державне субсидування страхових платежів).

3. Методика оцінки страхової суми та розміру шкоди.

4. Уніфікований для ринку продукт з чіткими визначеннями всіх військових ризиків.

5. Доступність експертних послуг з можливою участю професійних військових та відповідальних державних установ.

6. Вільна, нерегульована вартість страхового товару.

7. Забезпечення страховим компаніям доступу до перестраховання за кордоном та часткової державної підтримки для великих виплат [4].

До речі, військове страхування в Британії згодом було переформатовано у національне страхування, яке охоплювало всі види ризиків та допомоги, а також забезпечувало безкоштовне медичне обслуговування, зробивши величезний внесок у сучасну систему соціального захисту британських громадян.

Закликаючи іноземний капітал прийти в Україну з інвестиціями або фінансувати роботи з відновлення інфраструктури, ми повинні усвідомлювати, що їхні стандарти бізнесу вимагають, щоб усі етапи будівництва чи реконструкції були застраховані від багатьох ризиків, у тому числі й військових.

Список використаних джерел:

1. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. Interfax – Україна інформаційне агентство. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html>.

2. Дерев'яно А. Страхування воєнних ризиків – досвід України та інших країн. Commercial Property. URL: <https://commercialproperty.ua/interview/strakhuvannya-voennikh-rizikiv-dosvid-ukraini-ta-inshikh-krain/>.

3. Зубко Г. Страхування в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення на основі британського досвіду. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/9/697856/>.

4. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) / ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», Інститут вищої освіти НАПН України. – Електрон.дані. – К., 2023. – 125 с.

БЕЗПЕКА ЦИФРОВИХ СИСТЕМ, ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ТРАНСПОРТНОЇ СФЕРИ

Масан В. В., аспірант, Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Ефективне функціонування економіки стало залежним від цифрового середовища. При цьому все більше зростає число невизначеностей, властивих цифровому простору. Цифрові загрози стали масштабнішими, що найчастіше призводить до значних фінансових, репутаційних та часових витрат [1]. Напрями, пов'язані з цифровими технологіями, так чи інакше позначені у планах розвитку більшості держав, які прагнуть вирішувати соціально-економічні проблеми і знижувати ризики цифровізації шляхом розробки та реалізації стратегій безпеки в цифровий простір.

Безпека цифрових систем є актуальною проблемою для економіки та суспільства загалом і одним із ключових та «наскрізних» напрямів управління цифровізацією, що вимагає адекватних заходів захисту всіх учасників.